

TELEGRAFULU ROMANU.

Telegrafulu ese de dōne ori pre septembra: Dumine'a si Joi'a. — Prenumeratia se face in Sabiu la espeditur'a foiei pre afara la c. r. poste cu bani gata prin scrisori francate, adresate către espeditura. Pretiul prenumeratii este pentru Sabiu este pre anu 7 fl. v. a. ear pre o jumetate de anu 3 fl. 50. Pen-

Nr. 62. ANULU XX.

Sabiu, in 315 Augustu 1872.

tră celelalte părți ale T ansilvanie si pentru provinciile din Monarchia pre unu anu 8 fl. idra pre o jumetate de anu 4 fl. v. a. Pentru prime, si tieri strene pre anu 12 $\frac{1}{3}$ anu 6 fl. Inseratele se plătesc pentru întâia óra cu 7 cr. sirul, pentru a döna óre cu 5 $\frac{1}{2}$ cr. si pentru a treia repetire cu 3 $\frac{1}{2}$ cr. v. a.

Din Fagarasius primim, sub resvera, scirea ca in cele din urma românilor voru luá parte la alegerea de deputati pentru diet'a din Pest'a.

Congresulu naționalu bisericescu al serbilor ocupă unu locu însemnatu in diuaristic'a interna. Insosu veteranulu „P. Napo" se vaiera, ca acestu congresu va caușa tierei inca multe perplexităti. Elu constatăza ca partid'a lui Miletici a reportat la alegerile din urma pentru congresu o majoritate mare, ceea ce, dice acelu diariu, nici nu e de mirat de către cugeta cine-va ca de ce mijloce sa folosiu partid'a acésta si ca partid'a nu a fost scrupulosă nici decât in alegerea acelorui mijloce. Congresulu se aduna tocmai pre tempulu cându tota lumea serbescă va perigrină la Belgradu si cându undele agitațiunii naționale se voru inaltă fôrte tare.*). Impregurarea acésta va avea influența sea asupra desbaterilor congresualu. „P. N." mai arata ca serbii la alegerea Metropolitului lor se voru abate dela modulu celu vechiu de alegere, cu toate ca serbii la ori ce ocasiune se provoca la privilegiile loru.

„Pester Lloyd" asta in afacerile serbesci, dupa cum se manifestă ele astazi, o continuare a mochiniunilor, prin cari se sgude fundamentul istorico-politic al monarhiei noastre si prin cari au sa se derapene institutiunile liberali, pentru că din ruinele unui chaosu sa resara negurosul federalism si netiermuritul nationalismu. „P. L." dice ca in afacerea acésta si dău inimicii interni si esterni mân'a si nu e demult de cându acesta aveau prospectele cele mai bune de o victoria. Atunci dice, ca serbii voiau că din congresulu loru bisericescu sa facă o reprezentăție națională si sa intre in negociațiuni preste capetele ministerului si diatei cu unu „Mare Voivod" deadreptulu. Caderea ministerului Hohenwart, alegerile din Ungaria, întorcerea croatilor la o politică mai sanatosă si politică cea amicabilă a Serbiei au schimbă situatiunea. Agitatorii serbesci in Ungaria de media-di stau acom isolati, dura puterea partidei mileticioane sta neinfrântă. Marturia la acésta din urma suntu alegerile cele mai noue pentru congresu.

Din cele ce vorbesce mai departe „P. L." asupr'a acestui obiect se vede a fi de credintia ca alegerea Metropolitului serbescu i va face pre serbi mai cu mînti si nu voru petrece tempulu cu lucărari sterile. Ceea ce privesce rezultatulu alegerii, dupa „P. L." pote că si alegendu-se administratorulu presentu alu Metropoliei, Stoikovici, sa fia intaritul de guvern, din consideratiune ca episcopulu Stoikovici nu e omul partidei mileticioane, ci elu numai nu are destula energia spre a poté infrenă partid'a acésta; sperăza inse ca fiindu odata alesu si intaritul nu va mai fi supușu influenței nomitei partide.

Din toate aceste se vede ca ochii regimului suntu indreptati asupr'a congresului serbescu si serbii voru lucră numai in interesulu loru, de către voru evită desbateri viscolose că in congresulu trecutu si voru caută că sa nu compromita autonomia loru bisericescă, căci o astu-feliu de compromitere aru avea urmări necalculabili.

Din Croati'a iera vinu sciri neplacute. Comisiunea de impacare, dice „P. N.", desbate mult si aduce proiecte preste proiecte, unul mai aventuros decât altul si asiā de o intielegere acum pote sa fia mai puținu vorba că ori si cându alta data. Unionistii s'au retrazu cu totul dela desbateri, si au acea trista satisfacere ca opusetiunea dovedesce forte multa necapacitate in producerea

*) Un telegramu de eri in „HZtg." spune ca in fóia oficială se publică oprirea corporatiunilor bisericesci si politice din Ungaria dela participarea festivitatii dechiararei principelui Serbiei. Milau de majorenă ce se va serbă 22 Augustu in Belgradu.

vre-unui lucru bunu; ea numai in distrugere au aratatu ca pote ce-va.

Pote ca cele de mai susu se asta in vre-o legatura cu scirea ca in Cislaitan'a iera invieza sperantiele unei reasumări a cestuiilor suspense din Boem'a.

Imprumutulu francesu e de 43 de miliarde. Francia a cerutu cu 40 mai putine miliarde pentru ca a cerutu numai trei. Patriotismulu francesilor si bona-vointia Europei a responsu in scurtu tempu cu sum'a de mai susu, de 43 miliarde. Sum'a acésta enorma a surprinsu in toate pările. In Francia innotă pres'a in articoli de bucuria pentru acestu evenementu; in Prussia surprinderea a fostu fôrte neplacuta, pentru ca la cea dintâi scire pres'a nemtieasca se silea a face ridiculu totu imprumutulu, dicendu, ca subscrimerile cele fabulose suntu numai o insielatoria. Pres'a independenta insa spone ca imprumutulu e un'a dintre afacerile cele mai seriose si ca Europa springesce pre Francia, ca pre unu statu cu o populatiune plina de vitalitate si despre care e sigura, ca fia sub orice forma de regim scie sa-si implineasca obligamintele luate asupra-si.

In fóia „Kelet" astănu sub titlulu „Corifei români" următoriulu articulu:

„E aproape unu anu de dile de cându s'a suscitat dorint'a la români dupa unu congresu generalu, conferinta său tienerea unei adunări cu orice nume, pentru de a scôte națiunea din caotul politicu, in care se asta, pentru de a o liberă din ghicarele cătoru-va coriset fără conșientia si a o reduce in renderile celoru-lai cetățieni ai patriei că combatanti, pentru eloptarea drepturilor loru si că cosprinitorii in suportarea sarcinelor statului. De nenumerate ori s'a documentat in foile publice, cătu de necesaria e o atare adunare, cătu de ardienda e tienerea ei inca inaintea alegerilor diezali; ajunsese in fine pâna acolo, ca mai era de resolvit u numai cestionea ca, unde sa se tienă adunarea si cine sa o convóce. Acésta cestione a fostu incepu celu mai bunu midilociu in mân'a acelor'a, cari stapanearu preste națiune. Tient'a tuturor oslenelelor loru a fostu: a impedecă tienerea unei atari adunări si ei si intrebuintiara totu ce tienura de apu pentru acestu scopu. Jacea in firea lucrului ca impedecarea acestei adunări e pentru ei o cestione de viață. Ei scieu prea bine, ca, de către inteligenția națiunei va conveni, va ceda si velulu de pre ochii poporului si ca ei atunci o au gata cu stapanirea preste națiune.

„Intrigile continue le-a succesu; ei vorbiră multe, o întorsera incocă si incolo, intimidara si perfractara in fine pâna cându intr'aceea trecu tempulu si observarămu ca ne-a scapatu ocasiunea din mîna. Alegerile erau dinaintea usiei si poporul inca totu nu scia ca ce are de facutu. In principiu passivitatea era de multu paresita, inceputu activitate nu se facuse nici unu pasu decisivu. Noi asteptăm că barbatii, cari au in gura caus'a si fericirea națiunei, voru face ce-va satia cu dorint'a generale si in consideratiunea ca o traganare mai departe pote aduce cu sine ruin'a națiunei. Acésta a fostu inceputu credintia desiarta căci acesti oameni suntu de ori si ce alt'a mai capaci decât de acésta. Din contra ei se bucurau a fi mariti confisuni, in locu de a-si fi datu silint'a pentru de a face ce-va pentru binele națiunei.

„Vedindu in fine si cei mai mari optimisti ca tota asteptarea e zadarnica, se puse clubulu Fagarasianu in fruntea causei si convocă inteligenția română la o adunare in Sabiu pre 3 Maiu prin o scrisore indreptata către toate cluburile nationale si personele mai însemnate.

Noi salutarămu cu bucuria acésta adunare, căci sperămu dela ea, ca va promova binele comun si ca dupa manifestațiunea vointie naționale va pune rol'a conducerei in mân'a celor ce suntu chiamati spre acésta.

„Resultatulu 'lu cunoșcemu; pre cătu de frumosu a venit treb'a in cursu, tocmai asiā a facutu si fiasco. Cei cari se veduri resbiti in Sabiu, unde a invinsu inteligenția cea adeverata, luara refugiu la midilociu de a semană discordanța; ei silnicira conclusulu dela Alb'a-Ioli'a pentru de a aduce națiunea in confuziune că sa ascunda realitatea bateru, — de către ei incisi nu potu invinge — sa surpe celu putinu si pre acel'a, pre cari ei nu pentru alt'a i invidiadă decât pentru ca le-a luat cárja conducerei si le-a rapit influența, cu a cărui ajutoriu poteau fără impedecare seduce națiunea.

„Cabal'a triumfă, si resultatulu causă fia-cărei anima româna răne durerose, căci a fostu tienut'a cea rusinoasă a românilor la alegerea deputatilor diezali. Nu suntu nici dōne cercuri electorale unde românilor alegatori aru si participat la alegere dupa unu programu prescriptu uniformu.

„Aici alesera cu drépt'a, colo cu stâng'a, in altu cercu cu partid'a națională, si mai scie ceriulu inca cu care alta partidă. In alte locuri nu alesera de feliu, ci protestara simplu.

„Solidaritatea bucina in sonuri inalte a fostu dusa; tocmai acel'a, cari imputau Sabienilor mai multu ca au distrus solidaritatea, au fostu cei mai activi promovatori ai neintielegerei.

„Nesuntile alor mari eroi avu asiā dura ore-care succesu; Blasina n'a fostu necesitat a se pleca inaintea Sabiului. Superbi'a violata a invinsu si n'a considerat accea, ce națiunei i e sănătă, ci a jertfitu autoritatea politică a națiunei, fără de a consideră ca prin acel'a a causat națiunei o rana, spre a cărei vindecare se receru ani.

„Erórea se pote incepsa in cea mai mare parte si comitetul Sabiianu. Acestu comitetu, care avea problem'a a execută conclusulu conferintei, n'a promovat cauza in nici o privinție. Elu polemisă unde avea de a lucra; in locu de a protesta in numele națiunei chiar si in contr'a convocării conferintei din Alb'a-Ioli'a, dechiară prin o proclamație, ca, de către conferint'a din Sabiu a decisu activitatea, cea din Alb'a-Ioli'a ince passivitatea si ambele concluse se radica reciprocu, treb'a trebuie ierasi inceputa din capu.

„Acésta a fostu o eróre; căci comitetul a fostu chiamat a fi națiunei unu conductoru; insa comitetul puse lenesiu mânile in sinu, partid'a contraria, care era dejă aruncata la pamentu, a reculesu din acésta neactivitatea potere nouă. Caus'a cea buna a fostu invinsa, si acum ierasi se poate incepe acolo, unde a inceputu adunarea Mercureana in anul 1869.

„Acum cu greu se poate delatura reul; ocazia ne-a trecutu ierasi pre trei ani. Alegerile suntu indeplinite si romanimea transilvană ierasi nu va fi dupa cum se cuvine representata in parlamentul ungurescu. Vin'a nu jacă asiā de multu in legea electorală, la tota intemplarea defectuoasă, cătu multu mai multu in români incisi si conductorii loru.

„Pre viitoru trebaie inca sa incepeze acésta; singurul midilociu e unu congresu generalu român, care representandu proportionalmente toate partidele sa prefiga tienut'a politică a națiunei pentru viitoru si sa institue unu organu spre executare, care sa aiba nu numai vointia, ci si pricepera de a fi activu.

„Inceputu despre acésta de alta data".

Primindu acum unele detalii despre cele petrecute la Brasovu cu ocazia alegerilor, le facem locu in colonele noastre spre a ne pute face o imagine adeverata despre tienut'a românilor din acel districtu.

Decursul lucărărilor la alegerea deputatilor dietali în Brașovu pentru sesiunea dela 1872—75 dreptu orientare pre viitoriu.

Românii din Brașovu și din districto au tenu o adunare generală inca io 29 Aprilie a. c. In acésta adunare s'au declaratu români din acestu cercu de clubu politicu nationalu pentru activitate. S'a adusu conclusu cu unanimitate despre acésta și s'a alesu uno comitetu permanentu de 15 membrii, care sa execute afacerile politice ale clubului.

Comitetul vediendo, ca miscările electorale devurgu cu cea mai mare viociune in tóte părțile terei, in 10 Maiu a. c. s'a adunato și a otarit u se interesă de cestionea alegeri in Brașovu. Pentru acésta a denotatu uno organu centralu in persoanele dloru Ioanu Lengeru, capitanulu in pensiune L. Romanu și advacatulu Iosifu Puscariu. Aceste domoi au inițiatu uno birou pentru lucrările alegeri sub presidiulu dlui I. Lenger.

Presidiulu a conchiamato mai multi barbati inteleghinti și a inceputu a se consultă pentru alegerile electorale.

Cumea români din Brașovu s'au impartasit u din tóte puterile la actionile electorale presupunu, ca este cunoscutu, dara nu credu ca voru avea toti cunoscintia despre intrigele și neleguirile comissionei de alegere constatăre din majoritate sasi, cu cari s'au luptat minoritatea și români din Brașovu; asemenea nu credu ca suntu petronsi toti români de acel reu mare, ca o mână de sasi prin depunții loru storcu legi separate asuprître pentru români din pămentulu regiu; domnescu și i socotescu nule său animale pre 300,000 de suslete române din pămentulu regiu. De acésta speru a face uno servitul publicului românui cetitoriu enarându in următoarele totu decursulu lucrărilor electorale din Brașovu.

Lucrările se imparte in 4 părți: in pregatirea pentru alegere, in reclamare, in verificarea lucrărilor prin comissionea centrale și in votare.

1.

Pregătirile pentru lupta electorale s'au inceputu atât din partea sasilor cátu și din a românilor d'odata cu lun'a lui Maiu. N'aru si inceputu sasii asi de tempuriu déca nu-i desceptă diuariulu „Nemere“, care n'are ómeni nici sprigjone a esecută cea ce strigă. Români au inceputu pregătirile cu rezoluție: Mai intâi au luat in vedere, ca déca Brașovulu cu districtulu are 96,000 suslete, intro cari români suntu 40,000, sasi 24,000, unguri 24,000 și diverse natiuni 8,000 și déca infratitii suntu 72,000 de suslete, nu potu dupa legea electorale, care favorisează orasiele și dupa numerul intreiu mai mare că alu sasilor sa i lasă

pre sasi 24 mil a domni și dispune preste 72 de mii suslete.

De aci a inceputu a-si numeră barbatii cu dreptu de alegere adeca pre cei ce posedu proprietăti la orasii de preste 315 fl. v. a. și pre cei carii platescă la sate dare directa 8 fl. 40. xr. Facendu acésta impreuna cu infratitii magari și nemți nesasi au aflatu, ca au cu multo mai multi alegatori, decât contrarii sasi. „Nemere“ credindu — se sigura, a publicatu acésta și a facutu uno servitul sasilor, pentru care aru poté s'o remunereze. Din certele jurnalisticce magiare și sasesci de aici se otarescu români a lucră separatu in secretu și se provoca si infratitii a lucră asemenea tóte pregătirile necesari. Intre acestea sosescă si 13 Maiu a. c. In acésta di comun'a Brașovului cu districtulu alege 42 membrii, că comissione electorale. In acésta comissione dintre români din centum viratu nu s'a alesu nici unul, ce le-a scosu ochii cu uno d. notariu dela Sacele. D. comersante Diamandi Manole frapatu de acestu faptu și că uno nationalistu raru, face sasilor o observare agera, si cu ea i constringe moralicescă și ei de curtuasia alegu 3. români, pre dnii Diamandi Manole, Georgiu Strembu amplioiatu in pensiune și Ioanu Burbea. Pentru acésta faptu mai târdiu s'au caitu sasii forte tare.

Lucrările oficiose se incepu. Comissionea electorale se constituie. De presiedinte alegu pre Brennenberg senatorulu. Români inca se pregatesc. Biroulu clubului nationalu 'si facă planu de luptă și spre esecutare alege barbati apti. In 21 Maiu se conchiamă mai multi inteleghinti la gimnasiulu românu. Se aduse concluse a se adună in tóta séra și că fia-care membru pre intrecute sa se angajaze la o lucrare său altă și sa aduca in séra urmatore raportu despre esecutarea ei. Si fiindu ca se referescă lucrările la o multime de ómeni din poporu, cari trebuesco cunoscuti, de acésta se alegu și se denumescă 42 vatasiei său creditiosi ai poporului, incătu fia-care cotu și utilia sa-si aiba căte unul. Apoi fia-care vecinia, satu său-departamentu sa aiba căte uno inspectoru dintre barbatii inteleghinti, că sa priveghieze și sa instrueze pre vatasiei. Astu-feliu lângă birou se denumescă 24 inspectori și anume: Dnii advacatulu Strevoiu, directorulu dr. Mesiot'a, profesorii: dr. Popp, Iosifu P. Dim'a Ple. Baiulescu, Ilasieviciu, Tacitu, Scurtu, Constantinu, Belissimus, Cioflecu, Ple. Persienariu, dnii comersanti: I. Popopovicu, Dusioiu, N. Maciuca, N. Popu, G. Popu, G. Moldovenu, dlu Gog'a și dlu concipientu adv. Pompiliu Lemeni.

Acestora li s'a datu fia-cărui'a comun'a său plasă a sub inspectiunea și lucrarea sea.

La 22 Maiu a. c. comissionea electorale a depusu juramentu, pentru cea ce va lucră după dreptu

și s'a impartisit in 14 sectioni de căte trei membri. S'a considerat că fia-care membru sa sia la lucraro in cerculu locuintei sele. Astu-feliu s'a intemplatu, că sa sia la sectioni căte unu membru român in suburbiiu român si in cetate. In sectione unde eră d. Strembu s'a numit sectione Strembu și unde eră d. Borbea sectione Borbea și sectione Diamandi. Intemplarea a adusu la aceste sectioni români in raionulu in care locuiau mai totu români, inse ingrirea sasilor a dispusu, că acești domni români sa capete conmembră pre cei mai incarnati sasi și adeca: Capitanulu Schnel cu Strembu, C. Fabritius cu Burbea și presiedintele Brennenberg și adv. Schnel cu Diamandi. S'a inceputu conscrierea la 22 Maiu a. c. dara ea s'a publicat u numai 27 Maiu a. c. Prim'a ilegalitate. Presiedintele Brennenberg a conchiamato și a tienutu in 30 Maiu siedintă comissionei electorale. In acésta siedintă s'a desbatutu și s'a adusu conclusu, ca sectionile sa conseră membrii alegatori după ocularea relatiunilor mergendu din casa in casa. Din acésta siedintă se datăza o publicare oficioză pre pareti și totu-si ea fiindu ca nu conglasuescă cu conclusele și faptele de mai târdiu s'a numit amicabila și protocolul ei s'a facut perdatu. A dôa ilegalitate. Sectionile au conseris pro alegatori mergendu din casa in casa, la sectione Strembu și Burbea dnii Schnel și Fabritius s'a abtienutu. A treia ilegalitate, ca a calcatu conclusulu siedintei și juramentul. Ierà remaindu in minoritate cei alti doi membri au conseris din casa in casa pre ómenii, carii i-a aflatu in dreptu de alegere. Astu-feliu la Strembu s'a conseris 500 și la Burbea 485 de alegatori mai toti români. In alte sectioni inca s'a conseris destui români. La 5 Iuniu a. c. s'a incheiatu liste de conscriere in căte dôue exemplare și unul s'a datu presiedintelui și altul s'a espusu spre vedere și reclamare. In unele locuri nu s'a espusu după lege. A patra ilegalitate. Sa treceam acum la lucrarea națională. Dela 22 Maiu incocă inspecțiorii și vatasiei au lucratu și s'a adonat u in tóta séra, incătu a facutu pre fia-care român sa scia pentru ce vine comissionea conscrietore și sa arate proprietatea sea.

In 24 Maiu vediendo-se lopt'a dloru Schnel și Fabritius carii 'su ómenii... s'a ingrijit români și s'a otarit u esecută o pretinire oficioză a casei și realitătilor fia-cărui alegatoru român adeca la 1200 alegatori. Biroulu tracteză cu dnii Ioanu Munteanu și Weber că pretinitori jurati. Capitanulu Romanu, Maciuca, Persinariu, Scurtu, Baiulescu mergu pre plôia prin noroiu cu pretinitorii din casa in casa si se ia actu de fia-care pretinuire. In 26 Maiu s'a tiparit pretinurile. Inspectorii scriu și subscrui de asuda, că sa avemu documente la reclamare.

Alta lucrare, in 5. Iuniu se otaresce, in 6 Iuniu

FOISIGRA.

Disertatiune

despre stricaciunea vinarsului, tienuta in 16 Iuliu a. c. la adunarea generală a despartimentului Brașovu, pentru literatură și cultură poporului român.

de Bartolomeiu Baiulescu parochu și prof. de religiune.
(Urmare.)

II.

Folosila ce aru aduce vinarsulu lipsescă, elu din contra produce uno reu mare omenimii fiindu ca e otraviciosu.

Vorbindu despre vinarsu cu aplecare la poporul nostru românescu, o dico cu accentare, ca elu i aduce multe rele; aduce: bôle, habauca, traiu reu, fapte criminali, saracia, și nimicire totala. Bôle, căci beti'a insusi e bôle rea, latita la poporul nostru conditionandu o sinucidere indelungată. Uno betiu nu o pote duce mai multo că 15 ani. De aci incepe a se umflă, a se habanci și astfelui după 2—3 ani pierde. Traiori rele care se inmultiesc din dî in dî in casetoriile creștinilor români, suntu cu putine exceptiuni, după cum se pote origine, care a cetitu procese divorțiale cauzat u vinarsu. Criminalistii români fasioneză in aperările loru, ca a fostu sedusi de betia, cându au facutu saptulu reu. Pemnaratula său zâlogirile, ce le fac români la jidani pentru a putea bea vinarsu, a facutu, că sa celimă adesea corespondintie durerose in diuariile noastre, prevestindu că români din multe comune voru ajunge robatori, servii jidanolor. Latirea, intrebuintarea vinarsului la prunci, la ómeni

lineri, la generatiunea viitoră prevestescă o nimicire totală a spiritului ageru ce-lu are românu și a materiei putine ce mai are poporul nostru.

O statistică despre catatimea vinarsului care se consuma in Transilvania, s'a publicat u an. tr. Amu cetitu cum crește cantitatea și necessitatea lui din anu in anu. Amu cetitu folosulu de uno millionu și mai bine ce-lu ia statulu după vinarsu numai din Transilvania, și amu putea dice ca trei părți din acestu suntu bani românesci. Inmultirea beutorilor se vede din anu in anu.

Locuitorii unei comune române cu 700 de familii și preste 2 mii suslete, au beutu in anul 1860 — după datele ce mi le-a datu arendasulu acelei comune — la 3500 de vedre vinarsu său de familia cam o jumetate patraria pe dî, 40 cose, său 5 vedre pre anu. După 10 ani in anul 1870 totu acei locuitori in 700 familii au beutu preste 7000 de vedre, va sa dica fia-care familia preste uno patraria pe dî, și preste 10 vedre pre anu. In anul 1860 au fostu 9 betivi, și in an. 1870 23 de betivi. Executiuni pentru beutura in an. 1860 s'a facutu 24 și in anul 1870, 73. Si mai la intielesu vorbindu despre reulu celu mare ce aduce vinarsulu intregului nostru popor român, ne vomu convinge, déca vomu luá ca o familia un'a cu alt'a (și cele ce beau vinarsu preparat finu) bea pre dî numai de 8 xr. aceea bea pre anu de 30 fl. v. a. și in 30 de ani va bea de 900 fl. v. a. Dôue sute de familii a unei comune cátu de mica beau in 30 de ani de 180,000 fl. v. a. și o mie de familii beau in 30 de ani de 900,000 fl. v. a. Români din Transilvania aproape la 2,000,000 suslete luându-i cu 500,000 de familii beau intr'unu anu de 15,000,000 fl. v. a., și cinci-spre-dieci miliōne

fiorini valută austriaca, cari le perdu ei fără folosu. In 30 de ani beau români din Transilvania 450,000,000. Eata 450,000,000 fl. avere româna, capitalu naționalu, de 1847 pâna astazi l'a perduu ei in zadaru, că și cându s'aru fi arsu. Si déca vomu merge și mai departe socotindu totu după acésta cheia la tóte dôue-spre-dieci miliōne de suslete române din tóte tierile locuite de ei și déca vomu luá numai 2 miliōne de familii, căroră le place vinarsulu, bendo fia-care familia numai de 8 xr. pre dî ele prapadescu pre anu pre vinarsu 60,000,000 fl. v. a. și in 30 de ani 1,800,000,000 adeca uno miliardu optu sute de miliōne fl. v. a.

Eata bani de spariatu pre cari i-au prapadit români in 30 de ani fără sa le aduca celu mai micu folosu, ci din contra inca de dôue ori pre atât'a paguba spirituală și materială; eata capitalu naționalu român, care se putea face dela 1847 pâna astazi déca nu dedeau paralele loru pre vinarsu; eata ce putem face in 30 de ani, déca fia-care familia română se va opri a dâ pre vinarsu 8 xr. pe dî și i va dâ la ouu fondu naționalu. Acești aru esă cu capitalisarea procentelor la dôue miliarde. S'aru poté fără scadere, ca români inainte cu trei sute de ani n'au beutu vinarsu și au fostu mai tarzi și mai trainici, acum inşa prin vinarsu se sinucidu, se pagubescu.

Cine sa socotescă perderea și pagubele ce produc boala, care le starnesc vinarsulu; boala de peptu, de apa, de omături și de smintire. La jumetate din cei smintiti beutură e causă. O multime de medici au documentat, ca vinarsulu strică săngele, ca este unu veninu arsenicu care omătă, dara omătă inceputu, ea starnescă boala disertie, ea produce tremură. Cine nu crede sa ceteșca ren-

pléca inspectorii pre sate, și aducu liste alegatorilor decopiate, dară nu totă din fia-care satu, fiindu ca conscrierile n'au fost publicate. A cincea ilegalitate.. Intrebările facute de inspectori jupâniloră judi, ca după care litera s'a conscris N, ea de ce nu s'au conscris totă, de ce nu s'a afisat liste etc. le-a adus spaimă sasiloru incătu a alarmat pre cei din Brasovu. Erau bune acestea mai târziu. Dupa 7 dile mergu inspectorii de nou pre sate pentru a protesta nelegiurile și asupră conscrierii unor 1600 de sasi fără a scădea după lege 30%, care faptu s'a fostu arestat la ministeriu și a venit demandare a se socoli acele procente. Pre sate s'au întâlnit inspectorii nostri cu profesori și negoziatori sasi că inspectorii sasi organizati pentru acăsta lucrare. Dintre sasii de pre sate s'au stersu 1000 mai remaindu 600 conscrisi.

II.

Reclamarea pentru cei neconscrisi și pentru cei conscrisi fără dreptu s'a otarită de comisiunea electorale s'o primăscă secțiunile și sa dureze dela 17 pâna la 19 Iunie a. c. Înca în siedintă comisiunei electorale din 30 Maiu s'a propus o chea de dare pentru a astă pretiul realitătilor de 315 fl. v. a. Atunci d. Diamandi și Klokner adv. a combatut acea propunere și a cadiutu. În 13 Iunie a. c. se conchiamă — cum se dice, după ce a venit unu sasu dela Pest'a cu instrucțiuni. — Siedintă comisiunei electorale și d. C. Fabritius propune din nou chea de dare, socotindu la casa de 60 ori și la pămenturi de 100 de ori după § 3 lit. a a legei de alegere și după cele prevedute de lege la heditati și moșteniri. Astu-feliu carii voru plăti celu putinu dare de 5 fl. 25 xr. potu fi alegatori. Acăsta propunere se primește. A sieseala ilegalitate, căci legea nu prevedea chea de dare, și socotindu dare după case este numai 3 fl. 15 xr. nu 5 fl. că sa fia pretiul venitului casei 315 fl. v. a. — Sasii a facutu și acăsta nelegiurile mari pentru ca a vedutu, ca nu voru fi în majoritate și interesele sasci voru scădea.

Sa trecemu — variindu — la lucrările biroului naționalu. În 11 iunie d. Strembu, ca sasii au otarită a protestă la reclamare contră tuturor românilor conscrisi fără a se fi observat chea de dare; s'a facutu aretare despre acăstă la ministeriu. Apoi se renduescă omeni de incredere că sa stea la fia-care secțiune. Astu-feliu e rogat d. prot. Petricu, d. Andrei Voin'a, Vasile Gamulea, dnii Sincanu și Muscă și toti inspectorii se impartă pre la secțiuni. Certele și luptele suntu incoredate. Biroulu nu mai sciă, ce instrucțiune sa dea. — În 12 iunie, cercetându-se se află ca bisericele scăolele nu suntu inscrise după lege. D. prot. Petricu și dr.

mitii medici Hufeland, Heiroth, Dr. Kirk și alții, cari arata, ca cei ce moru de vinarsu, moru cum dice poporul nostru: „ca s'a aprinsu rachiul în elu“ forte iute că și cei ce se sinucidu prin otrava.

Mai incolo cine sa socotescă pagubele și ruinele in urmă a vietiei cei depravate și tratărei betivilor patimasi cu famili'a și cu avereia sea, cine sa socotescă dilele ce le perdu betivii fără sa lucre căte 10—17 pre fia-care luna. Astfelu socotindu numerul betivilor cătu de modestu sunt la o mie diece, și la unu milionu o mie, la diece miliōne diece mii de betivi, cari nu lucra, ci ruinează avere; cari se sinucidu și producă flăcăi habaue. La acestia sa socotim, ca eru bea și aru prapadă ună cu altă in risipă unu betivu numai 30 xr. pre dī, pre anu prapadesce acelă 109 fl. 50 xr. v. a. și diece mii de betivi prapadesce pre anu 1,095,000 adeca unu milionu și nouă-dieci și cinci de mii de florini; cine sa mai socotescă aceea ce se perde prin lene și trandavia, care le folosesc și le invaliză omenii beutori nebetică cari stau la crîme guri cascate a bea dela betivi și a audi vorberea loru limbota atunci cându altora omeni harnei in puterea lucrurilor, le crepă anim'a de doru să lacre, atunci atari omeni astă destui omorindu temputu! Cine sa mai socotescă pagubele ce le facă criminalii impinsă la asemenea fapte de vinarsu? Urmările și pagubele din manie, din certe, din batăi, din procese, cari cele mai multe le aprinde vinarsulu, cine sa le socotescă și cine sa compute pagubă cea mare, ca vinarsulu schimba vieti'ă și caracterul celu tare al românilor, dejosindu-i, că sa-si vînda dreptulu de cetățeniu la alegeri pre căte-va parale său insusi pre vinarsu?

In fine cine sa judeco totă căte urmăza de aci și mai multă totă căte urmăza din vieti'ă imorală care in totu loculu e impinsă de beutura?

Mesiot'a primescu îngrijirea de acestea și de invetitori. — Omenei se instruau cum sa reclame. Inspectorii B. și P. i strungeau de prin gradini, că sa reclame și sa dea recurse. În 13 Iunie a. c. după conclusula comisiunii electorale spre a folosi chea de dare, înfrății se consultara și alesera o deputație in personele dloru Diamandi Manole, Vasadi și Ferntheil, carii au și plecatu la Pest'a pentru că sa esopereze la ministeriu a opri acelui medilocu ilegalu de care se prevedea cu siguritate că nimicescă dreptulu de alegere la o multime de români. D. Diamandi și lasă lucrările și merse pre spesele sele la Pest'a.

La biroul clubului naționalu, dnii Strembu și Burbea au arestatu, ca se stergu după chea de dare fără multi români din cei conscrisi, pentru ca acum membrii sasi s'au pusu sa facă majoritate, și stergu pre români. A 7-a ilegalitate! Majoritatea membrilor din secțiuni mai nainte tolău acesti băbati au conscris după convingere și ocularea reabilităților și acum după aretarea interesului sasescu i stergu. Iată ce e juramentul pusu! Se mai arată, că și alegatorii veci conscrisi la a. 1869 se stergu după chea de dare și se protesteză. A 8-a ilegalitate; pentru ca legea prevede pre cei conscrisi de alegatori in anul 1869, că alegatorii cu dreptu nedisputat in a. 1872.

S'a otarită și s'a facutu plângeri prin depesi la ministeriu; s'a otarită și s'a facutu pretiueli și pentru realitățile acestor alegatori veci; s'a facutu recuse tiparite, lângă cari se adaoga documente, cari sa se dea comisiunii reclamatore prin fia-care română stersu din conscriere. Inspectorii alergă a instruă omenei, că sa nu se neglige dreptul. Baiulescu arata, că in cormatura 21. de români mai suntu, cari au dreptu a reclamă, s'a otarită și pentru acestea pretiueli, se recurso. — În 14 Iunie s'a cercetatu cele-lalte plăsă din cetate și suburbii și inspectorii a indemnătă pre cei stersi, carii nu sciagă acăstă, a reclamă. În 19 Iunie s'au dispusu protestările generali contră sasiloru conscrisi ilegalu la fia-care secțiune și contră lucrărilor ilegale a comisiunilor reclamatore. Astu-feliu la secțiunea Burbea a facutu d. capitán Romanu, la Strămbu d. Ios. Puscariu, in cetate adv. Szilagi și dr. Mesiotă la cele-lalte secțiuni dr. Popu, Dim'a, Scurtu, Persienariu și cu cei-alti inspectorii. S'a datu la protocoalele comisiunilor reclamatore, reclamări pentru calcarea legei. Dlu'a de 19 Iunie se finescă și la Strembu nu se finescă reclamările că remasă balta. A. 9-a ilegalitate. Puscariu a datu acestea la protocolu. Cu totă acestea in 20 Iunie se incepă lucrările comisiunii centrale pentru verificare. Conformu instructiunii ministeriale p. 16. trebuie

listele publicate aziă precum a remasă in urmă protestelor și reclamărilor, pentru că fia-care individu sa scia ce suferă și sa producă documente, pentru dreptul ce are, la comisiunea centrală. Acăstă nu s'a facutu. A 10-a ilegalitate mare.

Biroul naționalu a primitu in 20 Iunie raportele inspectorilor, din cari se vede, că unii omene n'au reclamatu sciindu-se înscrise, altii au fostu stersi neayendu casele pre numele lor. B. Baiulescu arata, că la mai multi omene a astă — cercetându in suburbii Scheiu și pre Tocile, — că n'au casele pre numele lor, fiindu că magistratul a intăriti intabulara după cumpărare și altii le-au lasato pre numele socriloru său parintilor din neigentia și altii din alte cause. Le-a datu povatia, că acăstă e o gresie mare, care aduce urmări grele. Inspectorii carii au fostu pre sate arata că s'au stersu o mie de sasi. Se arata la birou, că a venit prin depesi o ordinare dela Es. sea Ministerul Thot către comisiunea electorală, prin care i se trage acăstă atenție serioză, că sa nu lucre contra ordinarei tramisa mai nainte sub nr. 18,534 și se consideră la stabilirea pretiului realităților nu numai chea de dare, că și alte documente, că altu-feliu va fi procedură ei ilegale. Acăstă ordinare comisiunea electorală n'o privescă că dela ministeru, fiindu că n'are subscrise densului, că numai „Ministerul din launtru“ minoritatea arata de nou ministrului și a 11-a ilegalitate. Totu astădi comunica d. Diamandi Manole, că sosindu dela Pest'a, vrea să refereze poporului ce a ispravitu acolo.

Minoritatea română din comisiunea electorală arata, că luptă ei de-si aduce majoritatea sasescă la rezonantele dreptului, totusi ea prin votare calcă ori-ce dreptu. Români reclamanti au produsă cărti de protestă despre pretiul realităților lor și nu le-a primitu că documente la multe secțiuni. Apoi 4 ordinare a venit la gravaminele minorităței dela ministeriu și nici ună nu se urmăza. Si vedindu-se, că nici unu rezultat favoritoriu nu urmăza, că din contra sasii inculpa minoritatea și pre inteligenția română, că lucra in numele poporului român fără a consuma și a sci poporul de luptele acestea. Mai incolo că a 12-a ilegalitate este, că nu s'au publicat basă pre care avea să se decidă reclamările, înălțu cetățenii a fostu surprinși și n'au putut produce documente prin cari sa se constateze dreptul lor de alegatori. Din aceste considerații domnul Diamandi Manole face propunere și se primește să se conchieme poporul prin vatasiei intr'un meeting. — Dumineca in 23 Iunie a. c. in tempu de o oră se și aduna in meetingu și sală gimnasiului preste o mie români și la 200 unguri și nemți. Inteligenția română să suripsea de conosciințele ce avea poporul dela vatasiei despre cauza lui; să surprinse de simțul celu indignat alu poporului pentru calcarea dreptului. Espreșințea și echoul ce rezună unanim la cuvintele oratorilor a fostu semnele cele mai balatore la ochi pentru durerea poporului de nelegiurile facute lui; dovedă că poporul a cerutu să se facă protestu asupră lucrărilor marsiave sasesci la comisiunea centrală și facându-se indată să subscrissu de 800 indivizi. Asemenea său subscrissu o suplica la ministeriu spre a arata indignantă poporului pentru repasarea dreptului. Poporul a alesu o deputație de 40 persoane, care in 24 Iunie a. c. a și predat protestul la comisiunea centrală, ieră ca suplică a otarită să mărgă o deputație de nou la Pest'a spre a se convinge pre deplinu, că ministerul pădesce legea ori o incură.

Inveniatgră despre constituințe in cuvinte scurte, facuta de dlu Diamandi poporului, o a cuprinse fia-care. Faptele degradătoare ale sasiloru contră românilor, cari le-a arestatu dlu Lenger au irritat înfricoșatul pre români, unguri și nemți, fiindu ca celor ce li s'a rapită dreptul de alegatori său nu-lăsă are, și însemnatu de servitoriu, palmasiu calicu, și numai cei-lalți suntu cetățenii și patrioți.

Acăstă adunare pentru inveniatgră ce a primitu poporul și pentru pretiul de sine ce și-a castigat a fotositu fără multă.

Totu in acăstă dî insemnată, arestandu biroul naționalu, ca la totu pasul trebuiesc spese, ieră cele pentru acte, pretiueli, vidimari și pentru o deputație nouă la Pest'a ceru parale multe — se conchiama prin presedintele casinei române dnii membrii comercianti etc. cari numai cu căte-va dile mai înainte se facuse o colectă națională, și acum la

(Va urmă.)

